

потенціалу. Впровадження інноваційних технологій і приплив інвестицій в аграрний бізнес можуть дати певний ефект особливо в тому випадку, коли вони будуть ґрунтуватися на розвитку спеціалізації і концентрації на базі агропромислової інтеграції. Саме агропромислової інтеграції при сучасних умовах господарювання віддається одна з головних ролей у підвищенні економічної ефективності аграрного бізнесу.

Отже, для стабільного економічного зростання в агропродовольчій системі потрібно вдосконалення економічних взаємовідносин та впровадження системи інноваційно – орієнтованого управління на основі розвитку процесів кооперації та інтеграції, а отже моделювання інтеграційних формувань корпоративного типу на базі об'єднання підприємств різних організаційно-економічних форм в даній системі.

Сніжана Радик

Тернопільський національний економічний університет

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Глобалізація як невід'ємний вектор сучасної економіки здійснює безпосередній вплив на економічну, політичну, соціальну і культурну сфери у загальноєвропейському, національному і регіональному вимірах, прискорюючи темпи інтеграційної мобільності капіталів, інформаційних і трудових ресурсів у контексті модальності функціонування відкритої економіки.

Згідно з оцінками експертів Організації економічного співробітництва та розвитку (Organisation for Economic Cooperation and Development) у середині XX століття темпи економічного зростання провідних країн світу визначалися прогресом нових технологій лише на 38 %, а вже на початку XXI століття – 65 %. Тож, на сьогодні дедалі очевиднішим стає факт, що економічна міць і прогрес кожної країни зумовлені насамперед інтенсивністю впровадження нових технологій, досягнень науково-технічного прогресу, а також транскордонної кооперації [1, с.15].

Світовий досвід підтверджує, що на початку XXI століття в умовах глобальної нестабільності виникає необхідність розвитку оновленої форми транснаціональної та національної сільськогосподарської кооперації, зокрема агропромислових кластерів, адже саме кластерні утворення є найефективнішими формами організації бізнесу, а також способом підвищення конкурентоздатності економічних суб'єктів агробізнесу і територій. Водночас такі формування дають можливість інноваційного розвитку та економічної безпеки АПК, що є важливим фактором зміцнення позицій держав на світовій арені.

Розбудова ефективної системи глобального співробітництва із впровадженням транскордонних кластерів за участю масштабних європейських регіональних об'єднань загалом та кожної самостійної економіки зокрема, дозволяє краще ідентифікувати та використати на практиці шанси, які надаються внаслідок активізації інтеграційних процесів. Серед нових форм транскордонної кооперації як центрів економічного зростання виділимо основні: транскордонні агропромислові кластери, транскордонні агропромислові зони, транскордонні сільськогосподарські партнерства та інноваційні проекти.

Транскордонні агропромислові кластери – це галузево-територіальне добровільне об'єднання сільськогосподарських підприємницьких структур, що тісно співпрацюють як між собою для досягнення оптимізації виробничих процесів і економічних результатів, так і взаємодіють з науковими, інноваційними та владними інституціями, тобто це група незалежних підприємств та асоційованих суб'єктів, які географічно зосереджені у транскордонному регіоні, що функціонує з метою підвищення конкурентної спроможності і, тим самим, – сприяє економічному розвитку АПК. На нашу думку, конкурентне лідерство транснаціональних агропромислових кластерів є стійким за умови реалізації очевидних

переваг його окремих галузевих елементів, які стимулюють і взаємодоповнюють один одного. Саме тому ці структурні об'єднання відіграють важливу роль для розвитку національної аграрної економіки.

Транснаціональні фінансово-промислові групи у межах територій свого впливу утворюють транскордонні агропромислові зони, які дозволяють забезпечити впровадження науково-технічного прогресу, зберегти стійкість добросусідських відносин, значно розширити за допомогою об'єднання капіталу експортні та інвестиційні можливості, збільшити ефективність виробництва та світової аграрної економіки загалом. Слід зазначити, що можливості транснаціональних агропромислових підприємств надають переваги збільшення кількості представництв у різних країнах, а також зростання величини відсотка продажів агропродукції, реалізованого поза країною резидента тощо.

Транскордонним агропромисловим партнерством доцільно вважати зовнішньоекономічну співпрацю, ключовим пріоритетом якої є політика міжнародного сусідства, що здійснюється за допомогою спільних програм, кожна з яких включає перелік прийнятних територіальних одиниць і можливих суміжних регіонів, де можуть втілюватися проекти, фінансовані конкретною програмою, узгоджуватися правила участі в програмах суміжних регіонів, економічні заходи, межі аналітичності моніторингу та інші питання імплементації кожної конкретної програми.

Зокрема можна навести приклад продуктивної співпраці в контексті стратегічного управлінського обліку: Міжнародний бенчмаркінг-аналіз кращих сільськогосподарських підприємств України, починаючи з 2008 р., впроваджує асоціація «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ) завдяки співпраці з міжнародним проектом «Agri benchmark»[2], маючи на меті вивчення та порівняння конкурентоспроможності національних виробників молока, зернових, олійних і виробників яловичини. Асоціація надає вітчизняним сільськогосподарським підприємствам послуги з отримання від міжнародних експертів ідей щодо вдосконалення та розвитку бізнесу на основі іноземного досвіду, визначення їх слабких і сильних сторін, перспектив подальшого розвитку та ін.

Найдоцільнішим вважаємо впровадження двох основних категорій програм з рівнем охоплення як спільних сухопутних кордонів, так і морських басейнів.

Метою транскордонного співробітництва є: 1) сприяти аграрному економічному розвитку по обидва боки спільних кордонів; 2) вирішити проблеми у критичних сферах сучасності, пов'язаних передусім із моніторингом стану сільськогосподарської продукції зумовленими застосуванням пестицидів та порушенням правил органічного вирощування; 3) посилити безпеку та ефективність захисту кордонів; 4) сприяти транскордонній сільськогосподарській співпраці на локальному і глобальному рівнях.

Транскордонні інноваційні проекти сільського господарства як складна система взаємопов'язаних за ресурсами, термінами і виконавцями заходів, спрямовується на досягнення конкретних цілей і завдань у пріоритетних напрямках розвитку науки і техніки на макро- і мікрорівнях аграрної економіки. В сучасних умовах доцільними, на нашу думку, є саме транскордонні інноваційні проекти, адже вони сприяють інноваційному розвитку агроєкономіки, впровадженню нових технологій, реалізація яких підвищує рівень економічної безпеки та є способом пошуку різних альтернатив для подолання спільних проблем різних держав у сфері сільського господарства. Зауважимо, що їх впровадження має ґрунтуватись на аналізі попередніх економічних показників і характеризуватись достатнім рівнем законодавчого, методичного і фінансового забезпечення.

За результатами проведених нами досліджень, вважаємо, що для подолання глобальної нестабільності слід розвивати інноваційну модель транскордонного регіоналізму у галузі сільського господарства. Доцільно зазначити, що на даному етапі економічного розвитку відбуваються перетворення в структурі державних інтересів у контексті міжнародних відносин: на перший план висуваються інтереси, пов'язані із забезпеченням матеріального добробуту та економічного зростання АПК. Отже, перспективи використання агропромислових євро регіонів як координуючих структур транскордонних кластерів є

важливими для національних економік та світової економічної спільноти в цілому, оскільки сприяють інтенсивному обміну продукцією рослинництва та тваринництва, інституалізації процесів транскордонного співробітництва, посиленню конкурентних позицій вітчизняних компаній на світовому аграрному ринку, формуванню мережі партнерських організацій, використанню моделей державного, фермерського, агрохолдингового партнерства.

Література

1. Лукьяненко Д. Г. Ресурси та моделі глобального економічного розвитку: Монографія / Д. Г. Лукьяненко, А. М. Поручник. – К.: КНЕУ, 2011. – 703 с.
2. «Український клуб аграрного бізнесу» (УКАБ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agribusiness.kiev.ua/uk/news/ucab/20-06-2012/1340200053/>

Руслан Розум, Марина Мотрюк

Тернопільський національний економічний університет

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ОЦІНКА ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИРОДООХОРОННИХ ЗАХОДІВ

Проведення економічної оцінки ефективності впровадження природоохоронних заходів є однією із складових державної оцінки ефективності охорони навколишнього природного середовища. Управління екологічними проектами, як наслідок проведеної еколого-економічної оцінки їх ефективності повинно проводитися враховуючи відтворюваність природних ресурсів, науково-технічного прогресу, а також впливу господарської діяльності.

У процесі вирішення проблем та завдань щодо охорони навколишнього середовища об'єктами еколого-економічної оцінки виступають:

- шкода, яка була завдана під час природокористування;
- шкода, яка завдана у зв'язку із веденням виробничої та господарської діяльності;
- шляхи ліквідації поточних забруднень та попередження потенційно можливих;
- ефективність проведення процесів природокористування, а також пов'язані із ними екологічні та природоохоронні проблеми;
- величина податкових, компенсаційних та штрафних платежів, які виплачуються за завдану шкоду навколишньому природному середовищу, та його поточне забруднення;
- ефективність діяльності підприємств у природоохоронній сфері;
- ефективність діяльності природоохоронних об'єктів.

Отже, відповідно до цілей і результатів природоохоронної діяльності розрізняють такі види економічної оцінки:

- 1) грошова оцінка завданої та потенційно можливої шкоди;
- 2) операційні та капітальні витрати, направлені на проведення ліквідаційних та попереджувальних робіт;
- 3) податкові, компенсаційні та штрафні платежі за здійснене забруднення, а також транзакційні витрати;
- 4) економічні результати – отримання товарних видів продукції й вторинних матеріальних ресурсів, які потребують утилізації та затрат на очищення і повернення у навколишнє природне середовище.

Механізми еколого-економічної оцінки відрізняються в залежності від направленості екологічного проекту. Для прикладу, певні природоохоронні заходи оцінюються як в процесі реалізації, так й по їх завершенню, це пояснюється тим, що еколого-економічний ефект від впровадження цих заходів може проявитися через певний час. Також, проведення еколого-економічної оцінки через певний період часу дозволяє виявити недоліки та прорахунки, що були допущені в процесі розробки та впровадження природоохоронних заходів.

Результати проведеної еколого-економічної оцінки використовуються, як правило, для дослідження ефективності природоохоронних заходів, що дозволяє значно підвищити якість